

Чередніченко Дмитро Костянтинович,
начальник Головного експертно-криміналістичного
центру Державної прикордонної служби України;
Барабаш Василь Петрович,
начальник відділення підготовки та проведення
тренінгів з питань захисту проїзних документів
та виявлення в них підробок Головного
експертно-криміналістичного центру Державної
прикордонної служби України;
Ананьїн Олег Валерійович,
старший офіцер відділу організаційно-методичних
питань експертно-криміналістичної діяльності
Головного експертно-криміналістичного центру
Державної прикордонної служби України,
кандидат технічних наук, старший науковий
співробітник

НАЦІОНАЛЬНИЙ КОНТАКТНИЙ ПУНКТ З ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПЕРЕВІРКИ ДОКУМЕНТІВ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОТИДІЇ ТРАНСКОРДОННІЙ ЗЛОЧИННОСТІ

Анотація. Розглянуто сучасний європейський досвід із організації та забезпечення інформаційної взаємодії між правоохоронними органами, з питань безпеки документів та виявлення в них підробок. Надано практичні рекомендації щодо його запровадження в Україні.

Ключові слова: національний контактний пункт, міжвідомче співробітництво, безпека документів.

Summary. Modern European experience is considered from organization and providing of informative cooperation between law enforcement authorities, on questions safety of documents and exposure in them of imitations. Practical recommendations are given in relation to his introduction in Ukraine.

Keywords: national contact point, interdepartmental collaboration, security of documents.

Наразі, через своє геополітичне розташування, Україна стала транзитною зоною на шляху міграційних потоків у напрямку країн Західної Європи. У той же час спостерігається наявність налагодженої мережі злочинного бізнесу, здійснення якого відбувається із використанням підроблених документів. Так, за останні роки кількість випадків виявлення Державною прикордонною службою України підроблених та чужих документів зростає вдвічі (2016 р. – 486, 2017 р. – 950) [1]. Протягом 2018 року прикордонники завадили більше 1 тис. спробам перетинання кордону за підробленими документами, 100 – за

чужими. Крім того, з різних причин у пропуску було відмовлено більше 41 тис. осіб [2].

У таких умовах ефективна протидія загрозам національній безпеці, пов'язаним із транскордонною злочинністю, де використовуються підроблені документи (нелегальна міграція; розповсюдження тероризму; торгівля людьми; контрабанда товарів; незаконне переправлення зброї, боєприпасів, наркотиків та прекурсорів; легалізація в Україні різних кримінальних елементів тощо) неможлива без запровадження на національному рівні сучасних інструментів інформаційної взаємодії між правоохоронними органами. Зокрема, з питань перевірки документів, які посвідчують особу чи її спеціальний статус та надають право на перетинання державного кордону України.

Варто зазначити, що наразі в європейських країнах, з метою обміну інформацією з перевірки паспортних документів, створено та успішно функціонують національні контактні пункти. Їхній перелік розміщено у вільному доступі в Інтернет-мережі. Через них відбувається організація та здійснення оперативного обміну актуальною інформацією щодо зразків паспортних документів та виявлених підробок, з дипломатичними установами за кордоном, міграційною службою та органами поліції. Крім того, створюються спеціальні інформаційні web-ресурси, які містять актуальну інформацію, зокрема: технічні описи зразків документів; застереження про виявлені підробки; нормативно-правові акти щодо прикордонного контролю; результати аналізу ризиків; статистичні дані; навчальну та довідкову літературу; актуальні посилання на різноманітні профільні web-ресурси та бази даних тощо. Це сприяє оперативному обміну інформацією між підрозділами правоохоронних органів на національному та міждержавному рівнях, забезпечуючи впровадження більш надійних і простих для використання інструментів та механізмів, ніж прийняття державних нормативних документів чи укладання окремих міжнародних угод.

Минулого року, у рамках реалізації в Україні проекту міжнародної технічної допомоги ЄС Twining «Підтримка Державної прикордонної служби України у подальшому запровадженні принципів інтегрованого управління кордонами, зокрема у сфері перевірки документів та виявлення викрадених автомобілів» [3] європейські експерти здійснили всебічний аналіз діяльності Головного експертно-криміналістичного центру Державної прикордонної служби України та підрозділів охорони державного кордону щодо здійснення перевірки і дослідження документів, а також механізму обміну інформацією про виявлені підробки.

Враховуючи європейський досвід та рекомендації провідних експертів правоохоронних органів країн – членів ЄС, національний контактний пункт, який спроможний забезпечити надання актуальної інформації (про зразки національних та іноземних паспортних документів, виявлених фальшивих документів, відміток про

перетинання державного кордону), доцільно розгорнути на базі Головного експертно-криміналістичного центру Державної прикордонної служби України. Крім того, надати Головному центру право безпосереднього обміну інформацією з правоохоронними органами України, профільними міністерствами та відомствами, а також консульськими установами за кордоном.

Розгортання національного контактного пункту сприятиме підвищенню ефективності обміну інформацією щодо виявлених підроблених іноземних документів, зокрема: створення єдиного суб'єкта відповідального за міжвідомчий інформаційний обмін у сфері безпеки документів; отримання запитуваної інформації від компетентного органу; недопущення викривлення отриманої інформації; здійснення міжвідомчої взаємодії безпосередньо з розпорядником інформації; розширення міжвідомчої співпраці з судово-експертними установами правоохоронних органів України.

Наразі, деякі елементи системи удосконалення існуючих механізмів обміну інформацією, вже впроваджуються у рамках схваленої Кабінетом Міністрів України Стратегії розвитку Державної прикордонної служби (розпорядження КМУ від 23.11.2015 № 1189-р).

У перспективі, національний контактний пункт з питань інформаційного забезпечення перевірки документів на базі Головного експертно-криміналістичного центру Державної прикордонної служби України сприятиме налагодженню міжнародних зв'язків з аналогічними контактними пунктами правоохоронних органів та з судово-експертними установами іноземних держав, що стане черговим вагомим кроком у напрямі інтеграції України до ЄС.

Список використаних джерел

1. Міжвідомча нарада щодо обговорення питання розробки проекту Стратегії протидії незаконній міграції відбулася учора в Адміністрації Державної прикордонної служби України. URL: <https://dpsu.gov.ua/ua/news/Pitannya-rozrobki-proektu-Strategii-protidii-nezakonnii-migracii-obgovorili-u-Derzhprikordonsluzhbi-/>

2. 100 мільйонів осіб. Показник прикордонного контролю в минулому році. URL: <https://dpsu.gov.ua/ua/news/100-milyoniv-osib-Pokaznik-prikordonnogo-kontrolyu-v-minulomu-roci/>

3. В Адміністрації Держприкордонслужби відбулось засідання Керівного комітету проекту Twinning. URL: <http://dpsu.gov.ua/ua/news/V-Administracii-Derzhprikordonsluzhbi-vidbulos-tret-zasidannya-Kerivnogo-komitetu-proektu-TWINNING/>